

Робоча програма «Основний музичний інструмент (бандура)» для студентів за спеціальністю 014 Середня освіта (014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво)) III курс

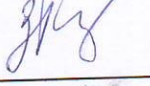
Розробник: **Дубасюк Емілія Володимирівна**,
викладач циклової комісії музики і хореографії
Університетського коледжу
Київського університету імені Бориса Грінченка

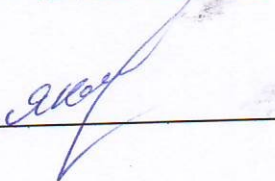
Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні циклової комісії музики і хореографії

Протокол від «29» серпня 2019 р. № 1

Голова циклової комісії Т.В.Романова

Робочу програму перевірено
«30» серпня 2019 р.

Заступник директора
з навчально-методичної роботи З.Л.Гейхман

Заступник директора
з навчальної роботи Я.В. Карлінська

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. (____), «__» _____ 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ н.р. (____), «__» _____ 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ н.р. (____), «__» _____ 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ н.р. (____), «__» _____ 20__ р., протокол № __

1. Опис предмета навчальної дисципліни

«ОСНОВНИЙ МУЗИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ БАНДУРА»

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	
Вид дисципліни	обов'язкова	
Мова викладання, навчання, оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів/годин	9.5/285	
Курс	3	
Обсяг кредитів/годин	2/60	
Семестр	5	6
Кількість змістових модулів з розподілом:	2	
Обсяг кредитів	1	1
Обсяг годин, в тому числі:	30	30
Аудиторні (практичні)	28	28
Модульний контроль	2	2
Семестровий контроль	-	+
Самостійна робота	-	-
Форма семестрового контролю	екзамен	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: розвиток та вдосконалення навичок гри на бандурі, опанування студентами різних форм і методів роботи, засвоєння теоретичного матеріалу, потрібного для володіння інструментом, накопичення музичного репертуару для проведення різних форм діяльності в закладах дошкільної та загальної середньої освіти.

Завдання вивчення дисципліни «Основний музичний інструмент» полягає у:

- формуванні навичок успішної особистості, ціннісних орієнтацій, емоційного інтелекту, когнітивної гнучкості;
- потреби в творчій самореалізації та духовному самовдосконаленні;
- формуванні та розвитку навичок гри на бандурі;
- опануванні студентами різних форм і методів індивідуальної та самостійної роботи;
- засвоєнні теоретичного матеріалу, потрібного для володіння інструментом;
- накопиченні музичного репертуару для проведення різних форм музичної діяльності в закладах дошкільної освіти та закладах загальної середньої освіти.

Опанувавши дисципліну «Спеціальний музичний інструмент» (бандура) студент повинен **набути певні уміння**, а саме:

- удосконалити основні прийоми гри на бандурі (*удар, щипок, глісандо, тремоло*) та способи гри (*«київський», «харківський»*), основні штрихи (*стакато, легато, нон легато, маркато, арпеджіато*);
- удосконалити виконавську техніку гри на бандурі;
- удосконалити навички гри на бандурі-соло із супроводом (фортепіано, ансамблю);
- удосконалити уміння читання нот з листа;

- набути досвіду акомпанування на інструменті;
- оволодіти навичками підбору на слух музичної мелодії;
- удосконалити набуті навички співу у супроводі бандури;
- удосконалити навички самостійної роботи над музичним твором;
- самостійно настроювати та здійснювати дрібний ремонт інструменту;
- набути елементарних навичок транспонування музичних творів, гармонізації на інструменті простої мелодії, перекладу музичного матеріалу для бандури, здійснювати прості аранжування чи обробки народних пісень для бандури;

- загартувати сценічну витримку та удосконалити культуру виконання;
- засвоїти ряд музичних творів різних епох та стилів вітчизняної та зарубіжної музичної спадщини.

- здатність до цілісного емоційно-образного осягнення твору великої форми, вміння дотримуватися єдиного темпу;
- здатність до виявлення власної творчої інтерпретації музичних творів;
- здатність до виявлення артистизму, виконавської волі, концентрації уваги, до творчого самовираження;
- готовність до професійного психофізіологічного володіння собою під час сольних концертних виступів та виступів у складі ансамблю;
- здатність до самостійного освоєння музичного репертуару школи та дитячого закладу, спираючись на засвоєні художньо-виконавські навички (метроритм, музичну пам'ять, чуття форми, музикальність, образне мислення)
- здатність аналізувати музичний репертуар, вміння самостійно підбирати доцільний репертуар різного спрямування;
- володіння навичками читання нот з аркуша;
- здатність до самоаналізу, готовність до самовдосконалення.

3. Результати навчання за дисципліною

Вивчення дисципліни «Основний музичний інструмент» спрямоване на досягнення студентом наступних результатів:

- усвідомлювати соціальну значущість своєї майбутньої професії, володіти мотивацією до здійснення професійної діяльності;
- вільно володіти грою на музичному інструменті (бандура) в педагогічній діяльності в напрямку художньо-естетичного виховання засобами музичного мистецтва;
- нести відповідальність за результати своєї професійної діяльності;
- володіти професійною термінологією;
- розуміти стильові особливості музики різних епох, художніх напрямів, стилів, жанрів;
- дотримуватися специфіки добору дидактично доцільного музичного матеріалу з урахуванням загально-естетичного та музичного розвитку дитини;
- розуміти закономірності музичного сприймання, психологічні особливості музичного розвитку дітей різного віку засобами музичного мистецтва;
- виразно виконувати музику різних епох, художніх напрямів, стилів, жанрів;
- вміти грамотно читати текст музичних творів, вміти зрозуміти, розкрити авторський задум та донести його до слухача;

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем		Усього	Аудиторні				Самостійна робота
III курс			Лекції	Практичні	Індивідуальні	Контроль знань	
		Змістовий модуль 7. Вдосконалення та закріплення виконавських навичок.					
1	Формування активного творчого інтересу до виконуваних творів.	8		8			-
2	Опанування виконавських навичок у творах шкільного репертуару та етюдах.	6		6			-
3	Педагогічно-виконавський задум.	8		8			-
4	Ознайомлення з різними формами сучасної та джазової музики.	6		6			-
	<i>Модульний контроль</i>	2				2	
	<i>Разом</i>	30		28		2	
Змістовий модуль 8. Реалізація завдань виразності виконання творів для бандури.							
1	Розширення музичного світогляду.	8		8			-
2	Драматургія сонатної форми.	6		6			-
3	Опанування різних форм звуковидобування.	8		8			-
4	Розвиток внутрішнього слуху та образних уявлень.	6		6			-
	<i>Модульний контроль</i>	2				2	
	<i>Разом</i>	30		28		2	
	<i>Усього:</i>	60		56		4	

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 3.

Розвиток техніки гри на бандурі.

Тема 1. Узагальнення аплікатурних формул.

Опанування технічною досконалістю музичної програми шляхом роботи над окремими видами техніки, які потребують систематичної репетиційної роботи. Аналіз аплікатури та виявлення закономірностей.

Основна література: [2].

Тема 2. Інтонаційна, динамічна, тембральна, ритмічна функція артикуляції.

Робота над звуковидобуванням, звуковеденням, формування різноманітних прийомів у виконанні творів індивідуальної програми.

Аналіз виконавських задач у творах педагогічного репертуару, визначення необхідних вимог до інтонування (артикуляція, фразування, динамічний розвиток, тембральне забарвлення звуку тощо), подолання ритмічних труднощів.

Основна література: [2].

Змістовий модуль 4.

Структура поліфонічної техніки.

Тема 1. Оволодіння навичками, необхідними для виконання поліфонічних творів.

Значення легкого руху кисті при грі інтервалів, проведенні руху голосів. Динамічна палітра, філірування звуку, оволодіння всіма його можливостями. Властивості звуку: сила, об'ємність, тривалість, однорідність, тембр. Різноманітні звукові фарби. Неоднорідна пружність струни. Аналіз поліфонічної багатоплановості як властивості бандурної фактури.

Додаткова література: [1], [3].

Тема 2. Розвиток поліфонічного слуху.

Розвиток поліфонічного слуху: вміння почути самостійну виразність кожного голосу окремо та всіх голосів разом. Репетиційна робота над інтонуванням поліфонічної фактури. Опанування двоголосної фактури в творах дошкільного репертуару.

Основна література: [1].

Змістовий модуль 5.

Формування технічних навичок у виконанні творів з різними типами фактури.

Тема 1. Розвиток професійно-музичних умінь у виконанні гомофонно-гармонійної фактури.

Ускладнення технічних завдань. Робота над творами педагогічного репертуару: різноманіття прийомів у звуковидобуванні, узагальнення прийомів у виконанні гомофонно-гармонійної фактури різних стилів.

Основна література: [2],

Тема 2. Оволодіння навичками, необхідними для виконання творів великої форми.

Аналіз стилістичних особливостей творів українських класиків, їх попередників та послідовників. Робота над штрихами, аплікатурою, артикуляцією. Розвиток внутрішнього слуху, вміння знаходити баланс між мелодією та акомпаниментом. Розвиток оркестрових уявлень під час гри на бандурі. Вибудовування цілісної форми.

Додаткова література: [6],

Змістовий модуль 6.

Мистецтво як важлива сторона виконавської майстерності.

Тема 1. Види.

Специфіка використання в музичних творах програми, згідно закономірностей жанру, форми, епохи.

Додаткова література: [5].

Тема 2. Функції.

Репетиційна робота над використанням тембральних, ритмічних та гармонічних функцій в творах дошкільного репертуару.

Додаткова література: [5].

Змістовий модуль 7.

Вдосконалення та закріплення виконавських навичок.

Тема 1. Формування активного творчого інтересу до виконуваних творів.

Формування виконавських навичок на п'єсах дитячого репертуару. Знання особливостей звуковидобування в творах різних жанрів, стилів. Художньо-виразне виконання творів з слухання у відповідності до стилю.

Основна література: [5], [4].

Тема 2. Опанування виконавських навичок у творах дошкільного репертуару та етюдах.

Удосконалення роботи над технічним розвитком студентів, розвиток різних видів техніки. Опанування сучасних ритмів на основі вивчення та осмислення різноманітних ритмічних схем та формул дитячої музики.

Основна література: [3].

Тема 3. Педагогічно-виконавський задум.

Аналіз стильових особливостей виконання всієї програми. Репетиційна робота щодо реалізації художнього замислу.

Основна література: [3].

Тема 4. Ознайомлення з різними формами сучасної та джазової музики.

Оволодіння навичками спрощення та ускладнення фактури акомпанементу. Формування гнучкості природності інтонації. Формувати вміння володіти різноманітними ритмічними формами.

Додаткова література: [3].

Змістовий модуль 8.

Реалізація завдань художньої виразності бандурних творів.

Тема 1. Розширення музичного світогляду.

Відчуття динамічної, ритмічної та художньої цілісності творів. Характеристика рис кожного музичного твору. Визначення інтонаційної, динамічної, ритмічної функції артикуляції. Закріплення навичок кантиленного звуковидобування.

Основна література: [1].

Додаткова література: [3].

Тема 2. Драматургія сонатної форми.

Аналіз структури творів виконуваної програми. Ознайомлення з драматургією сонатного алегро.

Основна література: [2].

Тема 3. Опанування різних форм звуковидобування.

Удосконалення навичок кантиленного звуку. Читання з листа творів з модуляцією, складним ритмом. Оволодіння вмінням якісного звуковидобування, динаміки, штриха, фразування, виразності, виконання музичних творів різних за стилем, змістом, характером.

Основна література: [4].

Тема 4. Розвиток внутрішнього слуху та образних уявлень.

Розвиток самоконтролю за своїми діями, грою та інтонаційною і образною точністю виконання. Вміння дати емоційно-образну та раціонально-логічну

оцінку власному виконанні музики. Творче ставлення до музичних творів, враховуючи характерні риси кожного твору програми.

Основна література: [2].

Додаткова література: [2].

6. Форми контролю та критерії оцінювання

6.1 Система оцінювання навчальних досягнень студента

Вид діяльності студента	Максимальна к-ть балів за одиницю	Модуль 7		Модуль 8	
		Кількість одиниць	Максимальна к-ть балів	Кількість одиниць	Максимальна к-ть балів
Відвідування практичних занять (заняття парами)	1	14	14	14	14
Робота на практичному занятті	10	14	140	14	140
Виконання завдань для самостійної роботи	5	-	-	-	-
Виконання модульної роботи	25	2	50	2	50
<i>Разом</i>		204		204	
<i>Максимальна кількість балів</i>					<i>408</i>
<i>Розрахунок коефіцієнта (допуск до екзамену 60 балів)</i>					<i>6,8</i>

6.2 Форми проведення контролю та критерії оцінювання

Контроль навчальних досягнень студента відбувається у формі поточного та підсумкового контролю.

Поточний контроль здійснює оцінювання роботи студента на практичному занятті та його самостійну роботу. Оцінювання відображає наступні характеристики:

- попереднє оцінювання (діагностика рівнів музично-естетичного та фахового розвитку, з'ясування індивідуальних особливостей та здібностей студента);
- оцінювання систематичності в підготовці до занять;
- оцінювання активності й результативності роботи студента протягом аудиторного заняття;
- оцінювання процесу та результату опанування студентом проблемних завдань;
- оцінка самостійної підготовки студента до заняття;

- ініціативність у навчальній діяльності;
- поточне оцінювання готовності студента до контрольних заходів з урахуванням здатності до самоаналізу, самооцінки та самоконтролю.

Підсумковий контроль здійснюється у вигляді виконання сольної програми на контрольному занятті, на академічному концерті, в окремих випадках виступ у загальному концерті або на конкурсі теж може бути зарахований як підсумковий контроль. При підготовці студентів до складання підсумкової атестації контрольні заходи відбуваються у вигляді попередніх прослуховувань програми.

Основним критерієм оцінювання виступу студента є вірне відтворення авторського тексту, художня та емоційна виразність, володіння технічними навичками гри на музичному інструменті. При цьому слід враховувати присутність виконавської культури студента, рівень його музичного мислення, динаміку його особистих досягнень на шляху просування до виконавської майстерності.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ НА ПРАКТИЧНОМУ ЗАНЯТТІ

<i>Оцінка</i>	<i>Визначення</i>
10	Студент демонструє вичерпну самостійну підготовку до заняття, виявляє високий рівень володіння вміннями і навичками гри на бандурі, здатний оперувати професійними знаннями в області виконавства. В процесі заняття вміє самостійно аналізувати проблему та шукати шляхи її вирішення.
9	Студент демонструє добру самостійну підготовку до заняття, виявляє високий рівень володіння вміннями і навичками гри на бандурі лише з незначною кількістю зауважень, здатний оперувати професійними знаннями в області виконавства. В процесі роботи на занятті виявляє гнучкість, швидко засвоює нові навички та вміє їх закріпити.
8	Студент демонструє належну підготовку до заняття, виявляє достатній рівень володіння вміннями і навичками гри на бандурі, але окремі фрагменти музичних творів йому даються важко. В процесі роботи на занятті потребує контролю з боку викладача, проте здатний до належного самоконтролю.
7	Результати самостійної роботи студента містять велику кількість неточностей, які він не може виявити та виправити самостійно. Достатній рівень володіння вміннями і навичками гри на бандурі, проте під час роботи на занятті студент здатний засвоїти нові вміння та навички під наглядом викладача. Середній рівень самоконтролю.
6	Результати самостійної роботи студента містять велику кількість неточностей та помилок, які він не може виявити та виправити самостійно. Низький рівень володіння вміннями і навичками гри на бандурі. В процесі опанування новими вміннями та навичками студент відчуває труднощі, проте здатний їх засвоїти під наглядом викладача. Низький рівень самоконтролю.
5	Результати самостійної роботи студента містять велику кількість неточностей та помилок, які виявляють недостатній рівень самоконтролю у виконанні домашнього завдання. Низький рівень володіння вміннями і навичками гри на бандурі. В процесі опанування новими вміннями та навичками студент відчуває суттєві труднощі, здатний лише частково їх засвоїти під наглядом викладача.
0-4	Фрагментарне виконання домашнього завдання. Початковий рівень володіння вміннями і навичками гри на бандурі, відсутність навичок самоконтролю. В процесі опанування новими вміннями та навичками студент відчуває суттєві труднощі, здатний лише частково їх засвоїти під наглядом викладача.

**КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ
(ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ)**

<i>Бали</i>	<i>Оцінка</i>	<i>Визначення</i>
23-25	Відмінно	Довершене художнє виконання творів для бандури лише з незначною кількістю помилок, що не мають принципового значення у демонстрації вищого рівня компетентності; стилістично вірне виконання, без порушень авторського тексту.
21-22	Дуже добре Добре	Художньо переконлива інтерпретація творів вище середнього рівня досконалості з незначними помилками на високому рівні компетентності; стилістично вірне виконання з незначними порушеннями авторського тексту.
19-20		Програма опанована, виконана з невеликою кількістю змістовних помилок, що забезпечило прояв необхідної компетентності; незначні стилістичні похибки з деякими порушеннями авторського тексту.
17-18	Задовільно	Програма виконана, але зі значною кількістю технічних та змістовних недоліків, що знижують рівень компетентності до середнього. Технічно недосконале, невпевнене виконання всіх творів програми.
15-16	Достатньо	Виступ задовольняє мінімальні вимоги до академічного виконання музичних творів на низькому рівні компетентності. Цілісне виконання всієї програми з допущенням текстових, інтонаційних, темпових та інших недоліків.
0-14	Незадовільно	Відсутність цілісного виконання програми; виконання музичних творів зі значними художньо - технічними недоліками, що не задовольняє мінімальних вимог до необхідного рівня компетентності.

6.3 Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Семестровий контроль здійснюється у вигляді виконання сольної програми на екзамені (VI), та передбачає концертне виконання індивідуальної програми.

Індивідуальна програма для екзамену повинна включати 3 твори:

- твір великої форми (сонатне allegro, класичні варіації, рондо);
- п'єса;
- п'єса з дитячого репертуару.

Екзамен виставляється за результатами набраних балів.

Критерії оцінювання екзамену з основного музичного інструменту

<i>Бали</i>	<i>Характеристика виконання</i>
90-100	Відмінно - виконання творів програми на високому художньо-виконавському рівні. Широка палітра засобів звуковидобування, темброва виразність звуку, оптимальне володіння технічними навичками. Володіння стильовими особливостями музики різних епох, високий рівень музично-естетичного мислення, художньо-образна довершеність виконання. Достатній рівень психологічної підготовки до сценічного виконання. Хороша постановка голосу.
82-89	Дуже добре - виконання творів програми на високому художньо-виконавському рівні. Добре володіння різноманітними прийомами звуковидобування, технічними навичками. Стійке відчуття метроритму, володіння навичками поліфонічного мислення, цілісністю форми. Досить повне відтворення художньо-образного змісту творів. Проте виконання одного або кількох творів відрізняється стандартним мисленням, відсутністю навичок творчої інтерпретації, скутістю у володінні матеріалом.
75-81	Добре - виконання творів програми на достатньому художньо-виконавському рівні. Обмежений арсенал використання засобів звуковидобування, технічних навичок. Володіння навичками поліфонічного мислення, стійке відчуття метроритму. Проте відсутність переконливого художньо-виконавського змісту у виконанні, одноманітність звуку, неналежне відчуття стилю в одному або в кількох творах програми..
69-74	Задовільно - виконання музичних творів на середньому художньо-виконавському рівні. Недостатня технічна підготовка, неточність поліфонічного мислення, нестійке відчуття метро-ритму, відсутність переконливого художньо-виконавського змісту у творах програми.
60-68	Достатньо - невідповідність виконання музичних творів вимогам програми. Слабка технічна підготовка, відсутність поліфонічного мислення, погане володіння цілісністю форми, порушення тексту.
0-59	Незадовільно - фрагментарне відтворення тексту, грубе порушення авторського тексту, низький технічний рівень, примітивне художньо-образне мислення.

Шкала відповідності оцінок

<i>Оцінка</i>	<i>К-ть балів за 100-бальн.</i>
Відмінно	90-100
Дуже добре	82-89
Добре	75-81
Задовільно	69-74
Достатньо	60-68
Незадовільно	0-59

7. Навчально-методична карта дисципліни «Основний музичний інструмент»

Навчально-методична карта дисципліни «Основний музичний інструмент»

III курс

Практичні заняття – 56 год. Самостійна робота – 0 год. Підсумковий контроль – 4 год.

Вид контролю – екзамен.

I семестр

II семестр

Модулі	Змістовий модуль 7				Змістовий модуль 8			
Назва модуля	Удосконалення і закріплення виконавських навичок				Реалізація завдань виразності виконання скрипічних творів			
К-ть годин	8	6	8	6	8	6	8	6
Теми занять	Формування активного творчого інтересу до виконуваних творів	Опанування виконавських навичок у творах шкільного репертуару та етюдах	Педагогічно-виконавський задум	Ознайомлення з різними формами сучасної та джазової музики	Розширення музичного світогляду	Драматургія сонатної форми	Опанування форм звуковидобування	Розвиток внутрішнього слуху та образних уявлень
Самостійна робота								
К-ть годин	-	-	-	-	-	-	-	-
Види поточного контролю	-	Контрольний урок	-	Академконцерт	-	Контрольний урок		Контрольний урок
Підсумковий контроль					Екзамен			

8. Рекомендовані джерела

Основна література

1. Брояко Н. Б. Методика навчання гри на бандурі : навч. посібн. / Надія Богданівна Брояко. – К. : КНУКіМ, 2007. – 230 с.
2. Брояко Н. Б. Теоретичні аспекти виконавської техніки бандуриста : моногр. / Надія Богданівна Брояко. – Івано-Франківськ : Облдрук, 1997. – 152 с.
3. Мандзюк Л. Звукові барви бандури як результат свідомої роботи над технікою : навчально-методичне видання / Любов Мандзюк. – Харків : Глас, 2001. – 11 с.
4. Рихлюк Л. І. Методика навчання гри на бандурі : навч. посіб. / Лариса Ігорівна Рихлюк. – Луцьк : ПрАТ «Волинська обласна друкарня», 2011. – 176 с.
5. Самостійна робота бандуриста над гамами : методичні рекомендації для студентів вищих навчальних закладів культури і мистецтв [укладач Л. С. Мандзюк]. – Київ-Харків: Глас, 2004. – 23 с.

Додаткова література

1. Завалко, Катерина Володимирівна. Формування готовності майбутнього вчителя музики до інноваційної діяльності [Текст] : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.02 / Завалко Катерина Володимирівна ; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. - К., 2013. – 39
2. Завалко, Катерина Володимирівна. Методичні засади самовдосконалення майбутнього вчителя музики [Текст] : дис... канд. пед. наук: 13.00.02 / Завалко Катерина Володимирівна ; Національний педагогічний ун-т ім. М.П. Драгоманова. - К., 2012. – 266 с.
3. Ростовський О.Я. Дидактичні основи професійної підготовки вчителя музики в педуніверситеті / О.Я. Ростовський. - Кривий Ріг, 2012.
4. Пляченко, Тетяна Миколаївна (2012) Виховання школярів засобами колективно-інструментального музикування Вісник Черкаського університету (21). С. 89-95.
5. Падалко Г.М. Педагогіка мистецтва: Теорія Завалко, Катерина Володимирівна. Методичні засади самовдосконалення майбутнього вчителя музики в процесі навчання гри на скрипці [Текст] : дис... канд. пед. наук: 13.00.02 / Завалко Катерина Володимирівна ; Національний педагогічний ун-т ім. М.П. Драгоманова. - К., 2006. - 266 арк. - арк. 212-231 і методика викладання мистецьких дисциплін / Г.М. Падалка. – К.: Освіта України, 2014. - 274с.
6. Черкасов В.Ф. Музично-педагогічна освіта України на межі двох тисячоліть (1991–2010 рр.): Навч. посібник / В.Ф. Черкасов. – Кіровоград: ТОВ «Імекс-ЛТД», 2011. – 380 с.